

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

katedra soukromého práva a civilního procesu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Milan Řežábek

Poděkování:

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu diplomové práce, p. JUDr. Jindřichu Vítkovi za vedení práce a své manželce za trpělivost při mém studiu.

Prohlášení:

Prohlašuji tímto, že jsem diplomovou práci na téma „Stanovy v s. r. o. a jejich funkce“ zpracoval sám a uvedl jsem všechny použité prameny.

Milan Řežábek

1. Obsah

1. Obsah.....	4
2. Seznam použitých zkratk.....	5
3. Úvod.....	6
3.1. Motivace.....	6
3.2. Metodologie.....	7
3.3. Historie s. r. o.	7
4. Pojem stanov.....	9
4.1. Stanovy obecně.....	9
4.2. Stanovy z hlediska obchodního práva.....	10
5. Prameny právní úpravy s. r. o.	11
5.1. Obchodní zákoník	11
5.2. Občanský zákoník.....	12
5.3. Obyčejové právo	13
5.4. Zásady obchodního práva	13
6. Funkce společenské smlouvy a stanov	15
6.1. Společenská smlouva	15
6.2. Náležitosti společenské smlouvy	16
6.3. Právní povaha stanov s. r. o.	16
6.4. Náležitosti stanov	19
6.5. Přijetí, změny a zrušení stanov	21
6.6. Stanovy a obchodní rejstřík	26
7. Rozdíly pojetí stanov u s. r. o., akciové společnosti a družstva.....	29
7.1. Stanovy akciové společnosti	29
7.2. Stanovy družstva	31
8. Úprava s. r. o. a stanov v SRN	35
8.1. Prameny právní úpravy	35
8.2. Povaha stanov	40
9. Úprava s. r. o. v Rakousku	43
10. Úprava s. r. o. a stanov v Rakousku	42
11. Úprava s. r. o. a stanov na Slovensku	43
12. S. r. o. a návrh zákona o obchodních korporacích	44
12.1. Obecně	44
12.2. Změny právní úpravy s. r. o.	46
13. Závěr	48
14. Cizojazyčné resumé	52
15. Seznam použité literatury	54

2. Seznam použitých zkratk

ABGB	Algemeines bürgerliches Gesetzbuch
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
GG	Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland
GmbH	Gesselschaft mit beschränkter Handlung
GmbHG	Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung
HGB	Handelsgesetzbuch
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
NotŘ	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (<i>notářský řád</i>)
ObčZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

3. Úvod

3.1. Motivace

K napsání diplomové práce na dané téma mě vedlo několikero důvodů. Důvodem hlavním a tedy za zmínku stojícím byl můj koníček, který v průběhu času přerostl v mé nynější zaměstnání. V současnosti jsem zaměstnán u jistého občanského sdružení, jehož cílem je svým členům zpřístupňovat cenově dostupné připojení k síti Internet a které vzniklo jakožto protiváha komerčním providerům. Nicméně pro vývoj se stala forma zájmového sdružení dle zákona o *sdužování občanů* naprosto nevyhovující. Postrádající jakýkoliv benefit oproti komerčním subjektům vyvíjející činnost na základě zákona o *elektronických komunikacích*.

Vznikl tak požadavek na změnu právní formy našeho sdružení či alternativně založení vlastní servisní organizace, která by zastřešovala pro sdružení klíčové služby a získávala patřičné oprávnění, skýtající např. stavební zákon. Dle mého, již netradiční koncepci, kdy jediným společníkem tohoto podpůrného subjektu zamýšleného formou společnosti s ručením omezeným se mělo stát občanské sdružení, ozvláštnila ještě jiná skutečnost. Dle stanov našeho občanského sdružení je nejvyšším orgánem členská schůze, samotnými stanovami nazývána valná hromada, která se na svém výročním zasedání usnesla na založení podpůrné společnosti a pověřila výkonný orgán sdružení vypracováním zakladatelské listiny a stanov zamýšlené obchodní společnosti. Jelikož jsem se úkolu zhostil osobně, problematikou jsem se několik měsíců poměrně intenzivně zabýval a nakonec došel k závěru o zbytnosti stanov společnosti s ručením omezeným v případě, který jsem zde

uvedl, ale i v rovině obecné, které bych chtěl zasvětit následující strany.

3.2. Metodologie

Při zpracování tématu jsem zvolil deskriptivní metodu zaměřenou na současnou právní úpravu problematiky stanov společnosti s ručeným omezením. Tato popisná část se snaží vystihnout právní rámec instituce stanov následně akcentovat jejich odlišnosti od jiných forem obchodních společností a to společnosti akciové a družstva. V rámci komparace jsem se pokusil postihnout též princip ukotvení základní organizační struktury ve společnosti s ručením omezeným dle práva Spolkové republiky Německo, coby kolébky dotyčné formy obchodní společnosti, dále pak Rakouska a Slovenské republiky, u kterých lze očekávat podobné principy fungování pro své dějinné prolnutí.

3.3. Historie s. r. o.

Nalezení prvotních kořenů společnosti s ručením omezeným jakožto formy podnikatelské právnické osoby lze až v německých zemích 2. poloviny 19. století. S. r. o. je totiž formou natolik specifickou a uměle vytvořenou, nelze proto nalézt podobu s jinými formami a instituty jak v právu římském nebo v právních systémech raného novověku, který je spojován s nárůstem obchodu.

Právě v Německu vznikla s. r. o. jakožto výsledný produkt racionalizace podnikání. „*Snahou bylo vytvořit takový subjekt, který by se vykazoval omezeným ručením společníků a vlastní jednodušší formou, než tomu bylo u společností akciových*“¹. Roku 1892 tak

¹ Dvořák, T., Společnost s ručením omezeným, 3., přepracované vydání, ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 1

spatřuje světlo světa zákon o s. r. o. (*Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG)*), který se stává v budoucnu předlohou pro úpravu problematiky s. r. o. v řadě dalších zemí. Asi je na místě podotknout, že právní úprava, ačkoli byla vůbec prvním počinem z hlediska formování s. r. o., zůstala pro svou koncepčnost a nadčasovost v Německu až na pár dílčích změn v platnosti doposud² (ostatně kontinuita celého německého práva je poměrně nebývalá).

V našich zeměpisných šířkách se poprvé setkáváme s dotyčnou formou obchodní společnosti až roku 1906, kdy byl v Rakousko-Uhersku přijat zákon č. 58/1906 ř. z., o společnostech s ručením obmezeným, který však platil pouze v neuherské části mocnářství. Tam, kde zákon platil, měl za následek rychlý růst počtu s. r. o., který byl jednak zapříčiněn absencí nutnosti dosažení koncesního oprávnění na rozdíl od společností akciových a „*druhým faktorem bylo výhodnější progresivní zdanění zisku společnosti*“³.

Po vzniku samostatného československého státu byla tato norma, stejně jako ostatní drtivá většina právních předpisů, recipována zákonem č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého. Nutno ovšem podotknout, že zákon neplatil na Slovensku a Podkarpatské Rusi, kde byla zachována kontinuita s uherským právním řádem. Ke změně došlo až zákonem č. 271/1920 Sb. z. a n., který pouze rozšířil působnost zákona o s. r. o., tak jak byl recipován r. 1918, také na území Slovenska a Podkarpatské Rusi. „*V polovině 20. let minulého století se*

² Bundesministerium der Justiz, Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG), [online], dostupné z: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gmbhg/gesamt.pdf>

³ Dvořák, T., Společnost s ručením omezeným, 3., přepracované vydání, ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 3, pozn. pod čarou 7

*stupňoval požadavek na vytvoření vlastního uceleného obchodního zákoníku, který měl upravovat i problematiku s. r. o“.*⁴ K rekodifikaci však nikdy nedošlo a zmiňovaná právní úprava přestala platit se zánikem svébytného státu r. 1939.

Po skončení 2. světové války a obnovení československého státu však k restauraci předchozí právní úpravy rovněž nedošlo. Ta platila pouze formálně, ale ve světle tendencí znárodňování průmyslu a ostatních zprvu jen významnějších hospodářských subjektů, ztrácela na důležitosti. Definitivní konec pro s. r. o. znamenala až právnícká dvouletka, jejímž výsledkem byl i zákon č. 141/1950 Sb., *občanský zákoník*. „*Tento s. r. o. jakožto formu podnikatelské právnícké osoby, stejně jako ostatní základní předpisy obchodního práva, zlikvidoval*“.⁵

Po změně politických poměrů v roce 1989 bylo potřeba nastartovat ekonomiku a umožnit její přechod od centrálně plánované k tržní, s čímž úzce souvisela i nutnost právní úpravy zaniklých institutů obchodního práva. Prvotně se tak stalo novelizací *hospodářského zákoníku*, který platil od r. 1964. Komplexnější úpravy s. r. o. však bylo dosaženo až přijetím nového obchodního zákoníku, platného od 1. 1. 1992.

4. Pojem stanov

4.1. Stanovy obecně

Co do významu můžeme rozlišit institut stanov z obecného hlediska, které vychází spíše z obecné právní terminologie než z nauky obchodního práva. Stanovami se tak rozumí vlastní

⁴ Eliáš, K., *Společnost s ručením omezeným*, Prospektrum, Praha 1997, s. 17

⁵ Dvořák, T., *Společnost s ručením omezeným*, 3., přepracované vydání, ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 5, pozn. pod čarou 11

rámcová úprava toho kterého subjektu s ohledem na vlastní uspořádání, instituce a obsah práv a povinností z výše uvedených plynoucí. Není tak náhodou, že do značné míry lze vzhledem ke stanovám užít i synonyma „statut“.⁶ Stanovy mají navíc vždy smluvní charakter bez ohledu na formu subjektu, který je vydal.

4.2. Stanovy z hlediska obchodního práva

Pro popsání problematiky stanov u s. r. o. je však nutno jít nad rámec uvedené definice. Stanovy obchodní společnosti jsou institutem upraveným zák. č. 513/1991 Sb., *obchodní zákoníkem*. Účelem zakotvení byl požadavek na postižení organizační struktury subjektu a obsahu práv a povinností v rámci dané společnosti. V této části není další generalizace na místě, neboť pro jednotlivé typy společností platí odlišná pravidla, to ať z hlediska obligatornosti vydání stanov či kogentností dané normy, která se stanov týká. Zcela odlišná situace panuje jak v otázkách stanov společnosti s ručením omezeným, tak u akciových společností a družstev, Proto bude věnována pozornost jednotlivým případům zvlášť.

Stanovy jsou svojí povahou smlouvou. *„Jedná se totiž o dvou či vícestranný právní úkon, kterým si strany mezi sebou jednak zakládají právní vztah a tím i obsah jednotlivých práv a povinností.“*⁷

Na stanovy lze nazírat též jako výraz vůle dané korporace k úpravě vlastní struktury nebo vnitřních záležitostí. V tomto ohledu patrně můžeme formulovat v obecné rovině bez vztažení k jednotlivým orgánům obchodních společností, neboť *„ty které*

⁶ Hejda, J., Právní rádce, č. 10, r. 2004., Praha 2004, s. 4

⁷ Knapp, V., Teorie práva, C.H. Beck, Praha 1995, s. 143

orgány nejsou nositeli právní subjektivity a proto nemohou mít právně relevantní vůli.⁸

5. Prameny právní úpravy s. r. o.

*„Obecně je pramenem právní úpravy taková vlastnost, která propůjčuje určitému obsahu garanci práva.“*⁹ Jedná se tedy o souhrn forem, které stát z autoritativní pozice prohlásil jako závazná pravidla chování, či je jen jako závazná uznal. Druhým znakem pramene práva je jeho vlastní „sdělnost“ a opakovatelnost ve vztahu k adresátům. Jedná se tedy médium, které nese určitou právně relevantní informaci a zároveň je příslušnou autoritou za právní pramen prohlášeno nebo uznáno.

5.1. Obchodní zákoník

Klíčovým pramenem, který upravuje problematiku s. r. o., je zákon č. 513/1991 Sb., *obchodní zákoník* v platném znění, nabyvší účinnosti dne 1. 1. 1992. Přednost *obchodního zákoníku* před ostatními právními prameny ustanovuje díkce § 1 *ObchZ*, kterým se upravuje jednak postavení podnikatelů (§ 1 odst. 1) a jejich právní vztahy (§ 1 odst. 2). Ustanovení prvního dílu, hlavy první, druhé části *ObchZ* obsahuje právní úpravu vlastní pro všechny druhy obchodních společností. Úprava stanov obchodních společností je zmíněna explicitně právě v ustanoveních §§ 59, 61, 66, 67, 68a a § 71 *ObchZ*.

⁸ Eliáš, K., *Otázka formy při tvorbě vůle společnosti s ručením omezeným jejím nejvyšším orgánem*, Ad Notam, č. 2., r. 1997, Praha 1997, s. 1

⁹ Knapp, V., *Teorie práva*, C.H. Beck, Praha 1995, s. 130

Právní poměry s. r. o., konkrétně problematiky stanov, lze nalézt i v § 13 odst. 5 *ObchZ*, který se vztahuje na neúčinnost omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu obchodní společnosti vůči třetím osobám, který vyplývá m.j. ze stanov.

Samotné zmocnění pro vydání stanov společností s ručením omezeným je stanoveno v § 110 odst. 2 *ObchZ*, vyhrazuje společenské smlouvě právo vydat stanovy k podrobnější úpravě společenské smlouvy a vnitřních záležitostí společnosti, jakéhosi organizačního řádu.

A konečně jsou stanovy upraveny ve společných, přechodných a závěrečných ustanoveních *ObchZ* §§ 764 a 767, které jednak řeší nesouladný stav základních právních dokumentů jednotlivých společností a tedy i stanov a způsob likvidace společnosti včetně vypořádání likvidačního zůstatku.

5.2. Občanský zákoník

Větou druhou § 1 odst. 2 *ObchZ* se jako sekundární pramen obchodního práva deklaruje z. č. 40/1964 *Sb., občanský zákoník*. Principiálně je tedy *ObčZ* pasován do role obecného předpisu ke speciální úpravě *ObchZ*. Neupravuje-li tedy obchodně právní režim určitou materii, řídí se úprava občanským zákoníkem.

Přihlédneme-li ke stručnosti úpravy problematiky s. r. o. samotným *ObchZ*, vzniká zde prostor pro aplikaci především hlavy čtvrté *ObčZ*, která pojednává o smluvních vztazích a právních úkonech.

5.3. Obyčejové právo

K pramenu obchodního práva patří i obchodní obyčej. Obyčeje sice působí vedle zákona a lze je využít právě tam, kde zákon nic nestanoví, resp. není se zákonem v opozici. Obyčej tak vychází z reálné praxe mezi subjekty, jehož opakováním určitý stav ustálil v rámci, který není sice právně vymahatelný, nicméně žádoucí pro racionalizaci jednání. Nicméně důsledkem hmatatelným pro platné právo je např. výklad obsahu vůle, tvořícího esenciální náležitost právního úkonu dle § 266 *ObchZ* nebo § 34 *ObčZ*, použití obyčeje a tedy i obchodního je způsobilé vnést do právního jednání a vztahu určitý prvek jistoty a předvídatelnosti.

Dále má obyčej své místo v obchodním právu i vzhledem k osvětlení obchodněprávních institutů, jakými jsou např. dobré mravy soutěže (§ 44 *odst. 1 ObchZ*) a zásady poctivého obchodního styku (§ 265 *ObchZ*).

5.4. Zásady obchodního práva

Při formulaci stanov, ostatně jako u každého jiného právně relevantního jednání, je nutno řídit se obecnými principy a premisami, na kterých obchodní právo stojí. Výše jsem uvedl postavení právního obyčeje v právním systému. Do značné míry se může zdát, že mezi principy obchodního práva a právní obyčej patří rovnítko. Ačkoli mohou zásady obchodního práva odrážet obyčejové právo, stále se jedná v převážné míře o vytvoření obecné kategorie – principu z jednotlivých normativních úprav obsažených v předpisech obchodního práva.

Jelikož jsou stanovy povahou smluvní, je na místě zařadit k principům ovládajícím obchodní ostatně soukromé právo jako celek tyto:

- „*zásada rovnosti účastníků obchodně závazkových vztahů,*
- *zásada smluvní svobody,*
- *zásada dispozitivnosti právních norem,*
- *zásada profesionality a poctivosti v obchodních jednáních,*
- *zásada dodržování a plnění smluv*¹⁰.

Všechny výše uvedené zásady však nelze v otázce organizace a fungování s. r. o. stejně tak ostatních forem obchodních společností přijmout bez dalšího. Otázka jejich platnosti musí být ponejprv konfrontována se striktně kogentními normami, vztahujícími se na organizační strukturu společnosti apod. Teprve po substrakci kogentního obsahu můžeme tvrdit, že výše uvedené platí.

K dalším zásadám lze ještě zařadit všeobecně platné:

- obecné zásady slušnosti a morálky, zvláště pak dle úpravy § 3 odst. 1 a § 39 ObčZ,
- důraz na soulad s dobrými mravy soutěže dle § 44 odst. 1 ObchZ a zásady poctivého obchodního styku dle § 265 ObchZ.

¹⁰ Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P. a kol., Kurs obchodního práva. Obchodní závazky, 4. vydání, C.H. Beck, Praha 2007, s. 5

6. Funkce společenské smlouvy a stanov

Jelikož u s. r. o. předvídá právo dvojí způsob úpravy vlastního *statusu*, bude ponejprv nutno rozlišit oba způsoby, tedy zakotvení společenskou smlouvou (v případě společnosti s jediným společníkem jde o zakladatelskou listinu) a stanovami samotnými.

6.1. Společenská smlouva

Pro založení (nejen) společnosti s ručením omezeným předpokládá *ObchZ* dle § 57 *odst. 1* pořízení společenské smlouvy ve formě notářského zápisu dle § 62 *NotŘ*. Společenská smlouva jako taková upravuje základní obsahové náležitosti statutu společnosti a vzájemná práva mezi korporací a společníky a společníky navzájem. Vzhledem k tomu, že její pořízení patří k obligatorním náležitostem pro založení společnosti s ručením omezením (§ 57a § 110 *ObchZ*), je tento dokument pro proces založení společnosti naprosto klíčovým. „*Právní teoretici proto hovoří o společenské smlouvě používaje příměru ústava.*“¹¹ Společenská smlouva tedy plní funkci zřizovací a organizační.

Společenská smlouva je charakterizována jako dvou či vícestranný právní úkon. Jedná se zde o právní úkon *úplatný, formální, konsenzuální a pojmenovaný*. *Úplatnost* zde vyjadřuje směna vkladu společníků do společnosti za obchodní podíl v ní. Požadavek formálnosti je vyjádřen v nutnosti smlouvu pořídit ve formě notářského zápisu. *Konsenzuálnost* smlouvy je zase vyjádřena v požadavku na úplnou shodu mezi všemi jejími stranami.

¹¹ Dvořák, T., Společnost s ručením omezeným, 3., přepracované vydání, ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 60

„Společenskou smlouvu lze též zařadit mezi smlouvy odvážné“¹², neboť neexistuje jakákoli záruka, že vložené prostředky do společnosti prostřednictvím vkladu budou generovat očekávaný majetkový prospěch.

6.2 Náležitosti společenské smlouvy

Obsah společenské smlouvy lze rozdělit na striktně obligatorní (*essentialia negotii*), který je upraven výčtem (§ 110 odst. 1 ObchZ) a fakultativní obsah, kterým je možno záležitosti společnosti upravit. K obligatorním náležitostem patří:

obchodní firma,
sídlo společnosti,
určení společníků,
předmět podnikání (činnosti),
výše základního kapitálu včetně výše podílu
každého společníka,
určení prvních jednatelů společnosti včetně
způsobu jednání,
určení prvních členů dozorčí rady, je-li zřizována,
a jiné údaje jako např. úprava tvorby a výše
rezervního fondu dle § 124 ObchZ.

6.3. Právní povaha stanov s. r. o.

Úprava odst. 2. § 110 ObchZ hovoří konečně o samotných stanovách společnosti s ručením omezeným. V minulosti bylo vedeno mnoho disputací ohledně samotné právní povahy stanov. Přestože existuje mnoho více či méně podstatných rozdílů v pojetí

¹² Eliáš, K., Společnost s ručením omezeným, Prospektrum, Praha, 1997, s. 24

stanov u s. r. o. a akciovou společností, *obě jsou soukromoprávními korporacemi, a tak závěry učiněné o a. s. lze přiměřeně vztáhnout i na stanovy s. r. o.*¹³ Obecně panuje konsensus, že stanovy jsou smlouvou *sui generis*, která je přijímána zákonem stanoveným způsobem. Stanovy jsou dále konstitutivním aktem, kterým se stanou na základě schválení valnou hromadou.

Zásadní premisou existence stanov u s. r. o. je *zmocnění* pro jejich vydání, které *musí* vycházet, jak již bylo napsáno výše, z explicitního zmocnění v samotné společenské smlouvě. Bezpochyby tak platí, že stanovy jsou v tomto ohledu instrumentem fakultativním. Už z tohoto důvodu je patrné, že lze spatřovat v otázkách existence obou dokumentů hodnotící prvek co do jejich síly.

Argumentací *a contrario* můžeme dospět k právě k výše uvedenému závěru, neboť stanovám nelze svěřit úpravu záležitostí taxativně vyjmenovaných v § 110 odst. 1 *ObchZ*, nicméně okruh záležitostí, které lze postihnout stanovami, lze bez problému zakotvit v samotné společenské smlouvě v rámci jejích vlastních fakultativních ustanovení. Právě i z tohoto hlediska postrádá způsob zakotvení organizačního řádu společnosti ve dvou dokumentech valného smyslu. Patrná je tato ne zcela smysluplná dvojkolejnost úpravy statusu s. r. o. i vzhledem k mechanismu přijímání, změny a rušení stanov.

Obchodní právo, stejně jako celý náš právní systém, je ovládáno svrchovaným principem, garantovaným *Ústavou* v čl. 2. odst. 4. a čl. 2. *Listiny základních práv a svobod*: „Každý může činit, co není

¹³ Dvořák, T., *Společnost s ručením omezeným*, 3., přepracované vydání, ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 71

zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“

Výše uvedený princip je dále rozvit v soukromém právu § 2 odst. 3, *ObčZ*: „*Účastníci občanskoprávních vztahů si mohou vzájemná práva a povinnosti upravit dohodou odchylně od zákona, jestliže to zákon výslovně nezakazuje a jestliže z povahy ustanovení zákona nevyplývá, že se od něj nelze odchýlit.*“ Což představuje limitu z hlediska subsidiárního předpisu *ObchZ*. Z hlediska *lex specialis*, *ObchZ*, je kogentnost a dispozitivnost dané normy vyjádřena v jednotlivých ustanoveních, upravujících konkrétní společnosti a v obecné úpravě obchodním společenstvem společné (§ 56 a n. *ObchZ*). V případě s. r. o. je tak upraveno od § 105 a n. *ObchZ*. Vodítkem pro poznání dispozitivní normy bývá nejčastěji formulace, která odkazuje k vůli dotyčného subjektu upravit si poměry dle vlastního rozhodnutí.

Takovým dispozitivním ustanovením je znění § 110 odst. 2 *ObchZ*, které dává účastníkům obchodněprávních vztahů na výběr, zda k úpravě vlastních záležitostí stanov vydat. Naopak způsob vydání a podstatné náležitosti stanov již jsou upraveny normou kogentní, např. povinnost vydání stanov explicitně zmínit ve společenské smlouvě či zakladatelské listině (*rovněž § 110 odst. 2 ObchZ*) nebo povinnost doručit úplné znění stanov ve formě notářského zápisu k publikaci ve sbírce listin příslušnému rejstříkovému soudu (§ 38i odst. písm. a) *ObchZ*).

6.4. Náležitosti stanov

Zákon na rozdíl od akciových společností nebo družstev v otázkách s. r. o. nestanovuje výčet obligatorních náležitostí (*essentialia negotii*), které mají stanovy mít. Není tak možno u stanov jako takových připustit jejich absolutní neplatnost, leda by se jednalo o úpravu stanovami takové materie, která jim vůbec nepřísluší nebo nemá oporu v platném právu z jiných důvodů (např. rozpor s dobrými mravy, diskriminační principy apod).

Okruh náležitostí fakultativních lze rozdělit na dvě části. Do první kategorie patří úprava záležitostí, která přímo v zákoně odkazuje k možnosti úpravy stanovami odlišně od *ObchZ*, (*naturalia negotii*)

Patří sem:

- § 66 odst. 1 *ObchZ*, upravující určení orgánu, který projedná odstoupení člena statutárního nebo jiného orgánu ze své funkce,
- § 66 odst. 4 *ObchZ*, obsahující zmocnění úpravy hlasování orgánů společnosti, vyjma však valné hromady a o stanovení možnosti hlasování prostředky elektronické komunikace či *per rollam*, opět ale mimo valnou hromadu,
- § 109 odst. 3 *ObchZ*, který se týká naložení s rozdílem mezi hodnotou nepeněžitěho vkladu a částkou započtenou na vklad společníka,
- § 122 odst. 1 *ObchZ* upravující rozsah a způsob výkonu práva společníků na valné hromadě společnosti,
- § 123 odst. 2 *ObchZ*, který pojednává o kapitálových fondech a jiných prostředcích společnosti, které jsou vyňaty pro výplatu zisku,

- § 124 odst. 1 ObchZ stanovující finální výši rezervního fondu a určující sumu, která bude použita k jeho doplňování,
- § 128 odst. 1. ObchZ umožňuje stanovami upravit frekvenci konání valných hromad,
- § 133 odst. 1 a 2 ObchZ, kterými se stanovuje způsob jednání za společnost, pokud se v její struktuře počítá s více než jedním jednatelem a vlastní jednatelská omezení, tato mají pouze charakter pro vnitřní organizaci a jsou vůči třetím stranám neúčinná (§ 133 odst. 2 ObchZ). Zásadní výklad pro určení rozdílu mezi způsobem jednání (§ 133 odst. 1) a omezením jednatelského oprávnění (§ 133 odst. 2) přinesla soudní praxe¹⁴, která jasně vyjádřila, že stanoví-li společenská smlouva nebo stanovy, že musejí jednat za společnost jednatelé společně, nejedná se zde o omezení jednatelství dle § 133 odst. 2. Jednatelství samotné lze omezit nejen společenskou smlouvou a stanovami ale i rozhodnutím valné hromady. Tato omezení jsou však zcela bez účinku vůči třetím osobám. Porušení způsobu jednání ani překročení jednatelského omezení nezakládá na neplatnost právního úkonu, nicméně *důsledkem překročení zákonného zmocnění může být jen to, že jím právnická osoba není při splnění zákonem stanovených předpokladů vázána.*¹⁵
- § 136 odst. 1 ObchZ rozšiřuje rámec konkurenčního omezení jednatelů nad zákon stanovené podmínky, jedná se ale pouze o rozšíření, jelikož zúžení pod rámec podmínek stanovený zákonem nelze, toto ustanovení lze vztáhnout i na členy dozorčí rady

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 198/2002

¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2006, sp. zn. 29 Odo 186/2005

- § 143 odst. 1 ObchZ určuje lhůtu pro využití přednostního práva společníků k účasti na zvýšení základního kapitálu společnosti.

Společné pro výše uvedená ustanovení je návod pro možnou úpravu organizačních záležitostí uvnitř společnosti samé.

Druhou kategorií tvoří zákonem neuvedený okruh možných úprav (*accidentalia negotii*), které však nejsou svěřeny výlučně společenské smlouvě či je zákon dle zásady „*co není zakázáno, je povoleno*“ explicitně nezapovídá. V praxi, pokud jsem na stanovy u s. r. o. coby ojedinělého jevu vůbec narazil, spíše upravovaly okruh odměňování funkcionářů společnosti, nebo řešily jiné záležitosti, které bývají předmětem individuálních mandátních smluv dle § 566 a n. ObchZ.

6.5. Přijetí, změny a zrušení stanov

K rozhodování o přijetí stanov s. r. o. je dle úpravy obsažené v § 125 odst. 1 písm. c) ObchZ v působnosti valné hromady společnosti. Patrně ale existují ještě další způsoby, viz níže. K přijetí usnesení o schválení nebo změně stanov je dáno *quorum*, kdy k platnému usnesení postačí dosažení minimálně 2/3 většina všech hlasů společníků a o usnesení musí být pořízen notářský zápis (§ 80a a n. NotŘ).

Teoretická otázka vyvstává však při určení okamžiku, kdy mají být stanovy vydány. Zda musejí být vyhotoveny již v okamžiku založení společnosti či je lze vydat až *ex post*. Z ustanovení § 110 odst. 2 ObchZ vyplývá, že společenská smlouva může určit, že společnost

vydá pro úpravu vnitřních organizačních záležitostí stanovy. Prostým jazykovým výkladem lze dospět k názoru, že stanovy mohou být vydány až posléze. Dalším argumentem je uzavřený výčet obligatorních náležitostí společenské smlouvy. Zamýšlel-li by zákonodárce model, ve kterém by byly stanovy povinně vyhotoveny již při založení společnosti a tvořily obligatorní přílohu pro zápis do obchodního rejstříku, patrně by tuto povinnost zakomponoval do samotného § 110 či jinak normu přiblížil např. úpravě akciové společnosti, kde dle § 163 odst. 1 písm. i) musí zakladatelská smlouva obsahovat i návrh stanov.

Daleko přesvědčivější argumentaci však předkládá Dvořák, který tvrdí: *„Pokud má výlučnou působnost rozhodnout o stanovách valná hromada společnosti, musí se tak stát po jejím vlastním založení, neboť do té doby neexistuje valná hromada jako subjekt práv a povinností a tedy nemůže činit jakékoliv právně relevantní úkony.“*¹⁶ Nicméně patrně nebude na škodu, pokud si zakladatel(é) koncept stanov upraví již ve stadiu před založením společnosti a ten pak bezprostředně po vlastním založení společnosti uvedou v život.

V literatuře lze však nalézt i odlišný názor. A to ten, že *„stanovy je možno přijmout již ve stadiu tzv. preponované společnosti, tedy jejími zakladateli s odkazem na § 64 odst. 1 ObchZ, jímž se upravuje jednání za společnost před jejím vznikem“*.¹⁷ Toto jednání poté ve tříměsíční lhůtě může schválit valná hromada jako jednání zakladatelů před vznikem společnosti a stát se závazanou stranou. Nicméně sám se kloním k názoru, že stanovy je možné vydat až po vzniku společnosti samotné, protože je právně irelevantní sama

¹⁶ Dvořák, T., Společnost s ručením omezeným, 3., přepracované vydání, ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 70

¹⁷ Hejda, J., Stanovy obchodních společností, Právní rádce, č. 10, r. 2004, Praha, s. 6

existence stanov před vznikem společnosti, kdy se jedná pouze fyzický dokument, který je případně schválen valnou hromadou společnosti a to vždy až následně, tedy za existence společnosti. A právě proto pro proces přijetí stanov neplatí podmínka, která se vztahuje na schvalování společenské smlouvy, tedy souhlasný projev všech společníků.

Pokud se jedná o samotné změny stanov, platí zde poněkud odlišný princip než u změn společenské smlouvy (§ 141 ObchZ). Zatímco společenská smlouva může být změněna jak dohodou všech společníků mimo valnou hromadu, tak kvalifikovanou většinou v rámci valné hromady, u stanov s. r. o. je § 125 odst. 1 písm. c) spolu s ustanovením § 127 odst. 4. svěřena změna do působnosti výhradně valné hromady.

Změny mohou nastat několika okruhů důvodů. Jednak jde o změnu vynucenou zákonem, např. níže zmiňováno novelou obchodního zákona č. 370/2000 Sb., dále pak čistě projevem vůle společníků, soudem, nebo jinými skutečnostmi, které nemají původ ve vůli, např. při změně geografického názvu apod.

Stanovy se mění postupem, který je předvídan § 125 odst. 1 písm. c) ObchZ. Prostřednictvím rozhodování valné hromady, kde platí dle § 127 odst. 4 ObchZ minimálně 2/3 quorum hlasů všech společníků. Navíc obligatorní formou je notářský zápis (§ 80a NotŘ) a následně je povinnost změněné stanovy předat k aktualizaci příslušnému rejstříkovému soudu.

Existuje však otázka, zda je možno stanovy samotné změnit formou rozhodnutí všech vlastníků mimo valnou hromadu

společnosti. Pokud se zaměříme na mechanismus změny společenské smlouvy, tak zde se situace poněkud zkomplikovala již zmiňovanou novelou zákonem č. 370/2000 Sb. Zákon upravuje v § 141 odst. 1 způsob změny společenské smlouvy, a to rozhodnutím všech společníků mimo valnou hromadu nebo na valné hromadě. Způsob změn stanov jako takových je popsán pouze ve výčtu kompetencí valné hromady § 125 odst. 1 písm. c), tedy právo změny je valné hromadě jednoznačně přiznáno, nicméně neexistuje důvod, proč neužít způsobu rozhodnutí o změně formou dohody všech společníků, který vyplývá z ustanovení § 516 odst. 1 ObčZ, který účastníků občanskoprávních vztahů dává právo úpravy svých vzájemných vztahů dohodou a za situace, kdy speciální předpis v této otázce mlčí. K této tezi je však skeptický např. Dvořák¹⁸, který změnu stanov přisuzuje pouze výlučné působnosti valné hromady společnosti. Nicméně argumentací *a fortiori* je možno dovodit takový závěr, že pokud jedním ze způsobů změny společenské smlouvy je rozhodnutí všech společníků na základě subsidiárního ustanovení § 516 ObčZ, pak by patrně mělo být možné tímto způsobem změnit i stanovy s. r. o. jakožto dokumentu na společenské smlouvě závislému a tím i z pohledu síly slabšímu.

Pakliže budeme gramaticky lpět na termínu stanov a hledat podobenství principu změn u společenské smlouvy. Mohou mást některé skutečnosti. Jednak § 141 odst. 1 ve vztahu ke změně společenské smlouvy rozhodnutím valné hromady odkazuje k § 173 odst. 3 ObchZ, který se však vztahuje ke stanovám akciové společnosti, principům jejich přijímání a změn. Nicméně jak již bylo a bude uvedeno, stanovy akciové společnosti jsou pro ni klíčovým dokumentem, srovnatelným se společenskou smlouvou

¹⁸ Dvořák, T., Společnost s ručením omezeným, 3., přepracované vydání, ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 72

(zakladatelskou listinou) a nevztahují se tak na organizační dokument „druhé kategorie“ u s. r. o.

Poměrně zásadní pro učiněné změny stanov, je otázka, od kdy jsou změny stanov účinné. V drtivé většině případů nastane účinek změny již na základě rozhodnutí o ní. Ve druhé řadě může být účinnost zamýšlené změny vázána na pozdější datum. V případě posledním nastanou zamýšlené hmotněprávní účinky až provedením určitého zápisu do obchodního rejstříku, jedná se tedy o účinek *ex tunc*.

Máme tedy patrně jasno o mechanismech a důsledcích přijetí nebo změn vlastních stanov. Daleko palčivější otázku pro kontinuitu stanov však představuje taková změna společenské smlouvy, která do budoucna vydání stanov odepře např. prostým odstraněním zmocnění pro jejich vydání. V takovém případě je sporné, zda již jednou vydané stanovy přestanou účinností takové změny platit *ex lege* pro rozpor se společenskou smlouvou nebo vztáhnout nemožnost vydat stanovy pouze *pro futuro*, jelikož v okamžiku před účinností změny vlastní společenské smlouvy s ní v souladu byly. Odpověď na otázku patrně přinese výklad § 110 a § 125 odst. 1 písm. c) *ObchZ*. Vyšší právní sílu má, jak je patrné, společenská smlouva a vydané stanovy jí nesmí v ničem odporovat. Např. Hejda argumentuje právě jazykovou interpretací, že *zrušení zmocňovacího ustanovení k vydání stanov ve společenské smlouvě nemá vliv na již platné stanovy a omezuje jejich vydání pouze do budoucna*¹⁹.

Osobně však zastávám diametrálně odlišný názor. Existence zmocňovacího ustanovení ve společenské smlouvě v době vydání

¹⁹ Hejda, J., Stanovy obchodních společností, Právní rádce, č. 10, r. 2004, Praha, s. 8

stanov nemá reálného podkladu pro kontinuitu stanov poté, co společenská smlouva přestala s existencí stanov počítat. Soulad stanov se společenskou smlouvou je dle mého názoru nutno posuzovat dle jejich vzájemného vztahu po celou dobu trvání rozporného stavu. Na pomoc při argumentaci bych zmínil z. č. 370/2000 Sb., který novelizoval *ObchZ* a stanovil lhůtu jednoho roku od nabytí účinnosti novely k tomu, aby obchodní společnosti pod hrozbou sankce svého zrušení uvedly vlastní společenské smlouvy a stanovy do souladného stavu s novelou. Ani zde se tedy neuplatnila zásada, dle které je použití právního předpisu v době vzniku právního vztahu rozhodné pro posouzení jeho platnosti. Zvláště pak, má-li rozpor dvou dokumentů povahu trvalého rázu.

Pokud jde o rušení stanov jako celku, je nutno vždy změnit společenskou smlouvu, pokud o rušení stanov mlčí, a to výše uvedenými mechanismy. Elegantnější řešení, u kterého ale odpadnou pochybnosti o souladu stanov se společenskou smlouvou v otázkách jejich platnosti, je pamatovat na možnost zrušení stanov v samotné společenské smlouvě. *„V důsledku by tak došlo ke zrušení stanov společnosti bez náhrady a stačilo by pouze tuto změnu oznámit rejstříkovému soudu a přiložit listiny plně osvědčující tuto skutečnost“²⁰.*

6.6. Stanovy a obchodní rejstřík

Povinností každého podnikatele, zakotvené v § 27 a n. *ObchZ*, je přiložit určené listiny k publikaci v obchodním rejstříku. Tím se rozumí i jejich změny a listiny, které je osvědčují, nejčastěji ve formě

²⁰ Dvořák, T., *Společnost s ručením omezeným*, 3., přepracované vydání, ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 72

notářského zápisu. Smyslem je tak vytvořit a následně uchovat evidenci podnikatelů. Za další je úkolem obchodního rejstříku zajistit publicitu stanovených údajů o podnikatelích. Ještě existuje třetí účel, resp. spíše ale důsledek rejstříkového řízení, kdy je v jeho rámci prováděna dílem předběžná nebo následná kontrola určitých právně relevantních skutečností, právních úkonů nebo jejich vlastní formy rejstříkovým soudem.

Změny musejí být doručeny k aktualizaci ve sbírce listin obchodního rejstříku dle § 38k odst. 1 vždy bez zbytečného odkladu. Pokud však na druhou stranu v obchodním rejstříku figuruje určitý údaj o podnikateli, který nemá oporu v rejstříkovém soudu dostupných listinách, soud poté podnikatele vyzve, aby je doplnil a to taktéž neprodleně (*§ 38k odst. 2*).

Procesněprávní úprava řízení ve věcech obchodního rejstříku je obsažena v zákoně č. 99/1963 Sb., občanském soudním řádu, a to v *§ 200a a n.* Změna stanov může dle *§ 200b* proběhnout dvěma různými způsoby. Prvním z nich je zahájení řízení na návrh dle *§ 200b odst. 1 OSŘ*. Aktivně legitimovaný subjekt, v tomto případě kterýkoliv ze společníků, podá návrh na zahájení řízení a přiloží vyhotovení stanov a listiny, které osvědčují jejich změnu. V případě neexistence aktivní věcné legitimace soud usnesením návrh dle *§ 200d OSŘ* odmítne. Ve druhém případě, který předvídá *§ 200b odst. 3 OSŘ*, zahajuje soud řízení z úřední povinnosti za předpokladu, že je jiný soud nebo veřejnoprávní orgán dotyčný rejstříkový soud upozorní na nesoulad skutečného stavu a údajů obsažených v obchodním rejstříku. Stejným principem se řídí i situace, kdy dojde k rozhodnutí ve věci a soud, který rozhodl, zašle vyhotovení příslušnému rejstříkovému soudu jako podklad pro

zahájení řízení. Příkladem může být např. rozhodnutí o neplatnosti valné hromady společnosti s ručením omezeným, na které byly stanovy schváleny.

Pokud podnikatel nesplní všechny povinnosti ve vztahu k obchodnímu rejstříku, vycházející z hmotného práva, vystavuje se dvojímu možnému postihu. Jednak se jedná o odpovědnost za přešůpek dle zákona o přešůpcích, z. č. 200/1990 Sb. Konkrétně jde o ustanovení § 24 odst. 1, které označuje přešůpkem takové jednání (resp. opomenutí), kdy nebylo oproti povinnosti stanovené zvláštním zákonem učiněn návrh na změny u rejstříkového soudu nebo nebyla přiložena příslušná listina do sbírky. Sankcí za tento přešůpek je pokuta do výše 50 000 Kč nebo zákaz činnosti až na jeden rok.

Druhou možností postihu, a to značně citelnější, je trestněprávní odpovědnost fyzické osoby, která navíc dle § 254 odst. 2 trestního zákoníku jiného ohrozí nebo omezí na právech v souvislosti s nesplněním povinností vůči obchodnímu rejstříku. Znakem pro trestný čin je zde výše vzniklé škody, která musí být vyšší než značná – tedy více než 500 000 Kč. Za tento trestný čin lze uložit trest odnětí svobody v trvání od jednoho do pěti let, nebo peněžitý trest. Pokud by byla způsobena škoda velkého rozsahu – více než 5 000 000 Kč, pamatuje na tento trestný čin zákon trestem odnětí svobody v délce trvání od dvou do osmi let.

V souvislosti s řízením ve věcech obchodního rejstříku existuje dále možnost postihu pořádkovou pokutou dle § 200de OSŘ až do výše 20 000 Kč za nesplnění povinnosti na výzvu soudu předložit

listiny v rámci již probíhajícího řízení pro potřebné rozhodnutí soudu dle § 200b odst. 1 OSŘ.

7. Rozdíly pojetí stanov u s. r. o., akciové společnosti a družstva

Pro posouzení stanov s. r. o. v systému práva v širších souvislostech, pro pochopení samotného institutu a konečně pro obhájení teze o zbytnosti stanov u s. r. o. jako takových, je nutné porovnat ostatní formy podnikatelských právnických osob, které operují stanovami v otázce úpravy vlastního statusu a konstituce vzájemných práv a povinností zúčastněných stran.

7.1 Stanovy akciové společnosti

Vydání stanov u akciové společnosti je upraveno § 165 odst. 1 a § 175 odst. 1. *ObchZ.* Zákon u a. s. předepisuje jako obligatorní zakladatelský dokument společenskou smlouvu nebo zakladatelskou listinu a návrh stanov společnosti. Společenská smlouva zde plní poněkud odlišnou roli než u s. r. o. . Hlavním účelem společenské smlouvy je především vytvoření základních rysů budoucí společnosti (firmu, sídlo a předmět podnikání), vyjádřit práva a povinnosti mezi zakladateli a také oproti úpravě s. r. o. musí smlouva obsahovat vyčíslení aspoň přibližných nákladů spojených se založením společnosti. Dalším účelem společenské smlouvy je vyjádření jejího majetkového zajištění, což se odráží v ujednáních o vkladech, jejich správci a o výši a druhu základního kapitálu. Posledním okruhem, který řeší společenská smlouva, je charakteristika akcií, které zakládaná společnost vydá. Podoba společenské smlouvy může nabývat dvou různých podob ve vztahu k simultánnímu založení

společnosti nebo založení postupnému. Především se tento rozdíl projevuje v jiných obligatorních náležitostech společenské smlouvy. Například specifikovat podmínky, za kterých se uskuteční veřejná nabídka akcií.

„Stanovy získávají svůj první obrys ve společenské smlouvě a po vzniku samotné a. s. získávají na důležitosti coby hlavní organizační řád společnosti.“²¹ Návrh stanov akciové společnosti je účinností novely provedené zákonem č. 370/2000 Sb. obligatorní náležitostí zakladatelského dokumentu. Do doby účinnosti novely 1. 1. 2001 nebylo patrné, v jaké relaci stojí vůči sobě oba dokumenty, protože obligatornost pořízení stanov nebyla explicitně v zákoně uvedena.

Stanovy akciové společnosti plní *de facto* trojí funkci. Jednak plní funkci základního právního a organizačního dokumentu společnosti, *„vzhledem k obligatornímu pořízení stanov již při zakládání a. s. sjednocuje zakladatele při ustavování společnosti samotné“²²* a *pro futuro* upravuje práva a povinnosti budoucích akcionářů.

Dále se stanovy představují určitý prvek ve sjednocení vůle zakladatelů společnosti a konečně se jedná o dokument, který upravuje práva povinnosti budoucích akcionářů. Je pravdou, že prvá a třetí funkce se do značné míry překrývají, nicméně pokud jde o časovou souslednost, *„prvotně se konstituují samotná práva a povinnosti ve vztahu mezi akcionáři a společností a mezi akcionáři navzájem.“²³*

²¹ Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurz obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé, 5. vydání, C.H. Beck, Praha 2005, s. 278

²² Hejda, J., Stanovy obchodních společností, Právní rádce, č. 10, r. 2004, Praha 2004, s. 10

²³ Hejda, J., Stanovy obchodních společností Právní rádce, č. 10, r. 2004,

Stanovy akciové společnosti jsou opět smlouvou *sui generis*²⁴, a to smlouvou minimálně dvoustrannou. „Právní povahou mají nejvíce společného právě se společenskou smlouvou u s. r. o.“²⁵, nicméně zákonodárce použil bohužel termínu odlišného. Rozličné u pojetí stanov s. r. o. a akciové společnosti je i otázka vzniku závazku, ze stanov vyplývajícího. K založení s. r. o. je nutno souhlasného projevu všech společníků, pokud však valná hromada s. r. o. mění stanovy dle § 125 ObchZ, postačuje zde 2/3 většina hlasů všech budoucích společníků. Model akciové společnosti naopak stanovuje už pro své založení *quorum* 2/3 akcionářů.

7.2. Stanovy družstva

Poslední formou obchodní společnosti, kterou se budu zabývat s ohledem na stanovy, je družstvo. Nutno předeslat, že družstvo, které nepatří ke kapitálovým společnostem, do tohoto srovnání ne zcela tematicky zapadá. Nicméně někteří civilisté ve způsobu úpravy jeho základního zřizovacího dokumentu, spatřují dostatečný a ideální stav, oproti překombinovanému systému zakládání akciové společnosti či principu dvojkolejnosti zakladatelské smlouvy a stanov u s. r. o.²⁶ Ideální spatřovaný stav však není dalek svého naplnění skrze zákon o obchodních korporacích, který prochází legislativním procesem. V této práci se mu budu ještě blíže věnovat.

Družstvo je charakterizováno ObchZ jako společenství neuzavřeného počtu osob založené za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních nebo jiných potřeb družstva (§

Praha 2004, s. 10

²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Odo 146/2003

²⁵ Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurz obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé, 5. vydání, C.H. Beck, Praha 2005, s. 279

²⁶ Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurz obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé, 5. vydání, C.H. Beck, Praha 2005, s. 277

221 odst. 1 ObchZ). Družstvo je svým charakterem řazeno k soukromoprávním korporacím. Sice může vyvíjet soustavnou podnikatelskou činnost, leč v systematice obchodního zákoníku je zařazeno zvláště, do části druhé pod hlavu II. (§ 221 a n. ObchZ).

Samostatné místo v systematice si družstvo zaslouží především za odlišné pojetí participace vlastních členů na družstvu a družstva na svých závazcích. Družstvo totiž odpovídá za své závazky celým svým majetkem dle § 222 odst. 1 ObchZ, kdežto sami členové za závazky družstva neručí.

„Specifičnost družstva spočívá na předpokladu, že se jedná o subjekt, který spočívá na bázi osobní (právnícké osoby nevyjímaje), nikoli majetkové, přestože musí družstvo vytvořit základní kapitál v minimální výši aspoň 50 000,-. A jako takové má formulovány poněkud odlišné zásady, na kterých principiálně stojí.“²⁷

Prvotně se jedná o zásadu svobodnosti a dobrovolnosti členství v družstvu, tzn., že nikomu nesmí být členství v družstvu nařízeno, být na škodu a družstevník má volbu kdykoli z družstva svobodně vystoupit. Druhá zásada logicky vyplývá z osobní povahy družstva, tím je kolektivismus projevující se vzájemnou spoluprací vlastních členů. Třetím pilířem je družstevní demokracie, která se v důsledku projevuje tvorbou vůle. Oproti obchodním společnostem tedy nerozhoduje vlastní majetková účast, ale počet hlasů a *quora* se odvíjejí od počtu členů samotných. A konečně zde existuje princip rovnosti členů, který garantuje družstevníkům stejná práva a povinnosti, pokud však zákon nebo stanovy nestanoví jinak.

²⁷ Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé, 5. vydání, C.H. Beck, Praha 2005, s. 395

Proces zakládání družstva je zrovna tak dvojstupňový, stejně jako u výše popsaných obchodních společností. Pro založení je zde potřeba konání ustavující schůze, která m. j. určí výši základního kapitálu, zvolí členy představenstva a kontrolní komise a konečně schvaluje stanovy.

U družstva neexistuje „*dvojkolejnost*“ v otázkách úpravy základního zřizovacího a organizačního dokumentu. Není tedy třeba pořizovat zakladatelskou smlouvu. „*Základní struktura družstva, obsah práv a povinností členů a družstva samotného, je obsažena ve stanovách, tvořících tzv. ústavu družstva.*“²⁸ Zákon s jinými dokumenty nutnými pro založení družstva nepočítá, což však neznamená, že úprava vlastních záležitostí nemůže být obsažena v jiném předpise družstva, který musí být souladný s právními předpisy a zároveň stanovami. V zákonné úpravě s. r. o. je dána explicitně povinnost společenskou smlouvou umožnit vydání stanov, domnívám se, že i v otázkách úpravy vnitřních záležitostí družstva bude princip obdobný. Bude tak nutno v samotných stanovách družstva uvést minimálně zmocňovací klauzuli, která deleguje úpravu oblasti, která nepřísluší zákonu nebo samotným stanovám právě do tohoto dokumentu nižší právní síly.

Náležitosti stanov družstva

Náležitosti stanov družstva je opět možno rozdělit na kategorii obligatorních, fakultativních s výslovným zmocněním obsaženým v zákoně a ostatní. Obligatorní náležitosti stanov jsou vymezeny

²⁸ Dvořák, T., Stanovy družstva, Ad Notam, č. 5, r. 2002, Praha 2002, s. 97

především (nikoliv taxativně s ohledem na § 226 odst. 1 písm h)) § 226 odst. 1 a n. ObchZ, stanovy tak musejí obsahovat údaje o:

- obchodní firmě a sídle sdružení a předmětu podnikání, nebo předmětu činnosti,
- podstatnou je i úprava vzniku nebo zániku, popř. podmínky členství samotného,
- obsah vzájemných práv a povinností členů a družstva,
- určení výše základního členského vkladu, popřípadě vkladu vstupního, v případě jeho zřízení,
- způsob splácení vkladu a způsob vypořádání členského podílu pro případ zániku členství,
- orgány družstva a počet jejich členů včetně délky jejich funkčního období, způsob ustavování, jejich působnost a způsob jejich svolávání a jednání,
- nakládání se ziskem družstva a naopak model úhrady případné ztráty,
- vytvoření a použití nedělitelného fondu,
- další ustanovení, o které vyplývají ze zákona.

Navíc pokud je předmětem činnosti družstva zajišťování bytových potřeb svých členů (bytové družstvo dle § 221 odst. 2 ObchZ), přistupuje k obligatorním náležitostem stanov navíc povinnost stanovit podmínky:

- za jakých družstvo uzavírá nájemní smlouvy se svými členy na družstevní byty. Na vázanost stanovami při uzavření kontraktu explicitně odkazuje § 685 odst. 2 ObčZ,
- práva a povinnosti člena upravující participaci na údržbě a opravách předmětu nájmu včetně modelu úhrady (§ 687 odst. 3 ObčZ),

- konečně pak podmínky stanovující způsob navrácení členského podílu pro případ vystěhování z družstevního bytu (§ 714 ObčZ).

Pokud se jedná o fakultativní náležitosti stanov, tak ty zákon zmiňuje v řadě dalších ustanovení. V tomto případě se jedná o možnost autonomní úpravy družstvem, pokud ale úprava stanovami absentuje, řídí se poměry zákonnou úpravou. Nicméně stanovami lze opět postihnout i oblast, kterou zákon neupravuje, ale zároveň se mu nepříčí s ohledem na soukromoprávní zásadu deklarovanou § 2 odst. 3 ObčZ poctivého obchodního styku (§ 265 ObchZ) a konečně s ohledem na zásadu legální licence.

Příkladem uvádí zákon takové okruhy úpravy, jako je lhůta splacení vkladu nebo podmínky urychleného splacení vkladu pro krytí ztrát družstva. Dále je možné stanovit si vyšší *quorum* pro rozhodování členské schůze, představenstva nebo kontrolní komise než je nadpoloviční většina přítomných členů (§ 238 odst. 3 ObchZ). V ustanovení § 239 odst. 2 a 3 ObchZ je poskytnuta možnost stanovami upravit způsob svolání členské schůze a podmínky svolání mimořádné členské schůze. Dále se pak jedná o způsob narovnání mezi družstvem, členy představenstva a kontrolní komise z titulu nároku na náhradu škody (§ 251 ObchZ).

8. Úprava s. r. o. a stanov v SRN

8.1. Prameny právní úpravy

Pro prameny práva obchodní práva ve Spolkové republice Německo je charakteristická jejich rozličnost a je komplikovanější než v České republice proto, že Spolková republika Německo je

státním útvarem federací. Některé okruhy zákonné úpravy jsou tak v působnosti spolkového parlamentu a jiné jsou vloženy do rukou parlamentů jednotlivých spolkových zemí. *„Toto je zaneseno již v článku 30 Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (GG), který obecně pověřuje jednotlivé země výkonem státní moci a odkazuje tím na sedmou část německé spolkové ústavy, kde jsou vyjmenovány oblasti práva spadající do pravomoci jednotlivých států, a to buď do takzvané výlučné nebo do konkurujícího zákonodárství.“*²⁹

V případě konkurujícího zákonodárství jde o opak zákonodárství výlučné. Spolkové země mají tedy pravomoc v této oblasti zákonodárství a její případné omezení je možné jen skrze zákon vydaný spolkovým parlamentem a jen v rozsahu, který tento zákon stanoví. Oblasti konkurujícího zákonodárství upravuje článek 74 GG, který zde například zmiňuje např. oblast policie, práva upravujícího spolky, hmotného zabezpečení zdravotní péče, myslivost a další.

Pokud jde o výlučné zákonodárství, jehož právní úprava je zakotvena v článku 71 GG, mohou vlastní spolkové země upravovat zákonnou úpravou jen okruhy, kterým spolkový zákon explicitně zmocní, a jen v tom rozsahu, ve kterém tento zákon stanoví. Oblasti výlučné zákonodárství jsou taxativně vyjmenovány v článku 73 GG a patří mezi ně především úprava obchodních společností.

Komplikovanost pramenů obchodního práva a tedy i úpravy německé společnosti s ručením omezeným spočívá také v tom, že úprava obchodního práva není zahrnuta v jediném právním kodexu

²⁹ Trna, P., Vliv soutěžení národních právních řádů "forum shopping" na právní úpravu společnosti s ručením omezeným, Diplomová práce, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno 2010, s.18

jako je tomu v České republice. Obchodní vztahy obecně upravuje *Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)* a *Handelsgesetzbuch (HGB)*. Úpravu jednotlivých druhů obchodních společností obsahují zvláštní zákony. I další materie, která je obsažena v českém obchodním zákoníku, je předmětem úpravy samostatnými zákony například zákon o hospodářských stycích se zahraničím (*Aussenwirtschaftsgesetz*), zákon o právní regulaci všeobecných obchodních podmínek (*Gesetz zur Regelung des Rechts der Allgemeinen Geschäftsbedingungen*) a jiné. Zvláštností norem německého obchodního práva je fakt, že tyto klíčové zákony upravující podnikání ve Spolkové republice Německo pocházejí z předminulého století. *HGB* byl vydaný v roce 1897, *BGB* v roce 1896 a *GmbHG* v roce 1892 (o tom výše). I přes uskutečněné novely tyto kodexy obsahují stále četné archaismy. Právní praxe si proto vynucuje volnější výklad některých, v současné době již nevyhovujících, ustanovení. „Proto se dostáváme do situace pro kontinentální právo ne zcela vlastní, kdy v německé právní praxi mají zvláštní význam rozhodnutí soudů, která německé obchodní právo „modernizují“.“³⁰

Hlavním pramenem práva německé společnosti s ručením omezeným je bezesporu *Gesellschaft mit beschränkter Haftung Gesetz (GmbHG)*. Pro účel této kapitoly je tento pramen dostačující, avšak v případě jakéhokoliv reálného problému, je zapotřebí čerpat i z ostatních pramenů obchodního práva, především z *HGB* a *BGB*, protože *GmbHG* upravuje pouze samotnou obchodní společnost

³⁰ Trna, P., Vliv soutěžení národních právních řádů "forum shopping" na právní úpravu společnosti s ručením omezeným, Diplomová práce, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno 2010, s. 9

a například ustanovení upravující jednání podnikatele či závazkové právo musíme hledat v ostatních normách.

Německá společnost s ručením omezením se v hlavních rysech od té české příliš neodlišuje, proto se omezím pouze na nejviditelnější rozdíly obou úprav. Německá s. r. o. se vyznačuje jinou výší minimálního základního kapitálu a minimálním vkladem každého společníka. Tato skutečnost by nebyla nikterak zajímavá, kdyby poměr mezi výší minimálního základního kapitálu a vkladu každého společníka nebyla propastná.

GmbHG stanovuje výši základního kapitálu německé s. r. o. aspoň 25 000 EUR³¹, což odpovídá cca 600 000 CZK, tedy trojnásobku minimálního základního kapitálu než u společnosti české. Každý ze společníků německé společnosti se podílí minimálním vkladem, který je stanoven částkou 250 EUR, tedy něco přes 6 000 CZK oproti 20 000 CZK obligatorně stanoveným naším *ObchZ*. Pokud je však vklad vyšší 250 EUR, musí být jeho hodnota dělitelná sty. Nutno je ještě zmínit, že německá s. r. o. nezná omezení maximálního počtu společníků tak, jak je stanoveno úpravou českou (§ 105 odst. 3 *ObchZ*).

Rozdíl vykazuje rovněž způsobilost nabývat práv a povinností ve fázi zakládání společnosti samotné. Německá forma společnosti prochází rovněž dvojfázovým procesem svého vzniku, tedy vlastním založením, které se děje obdobně českému modelu, a samotným vznikem společnosti zápisem do obchodního rejstříku (*Handelsregister*). Mezi samotným založením společnosti a jejím vznikem, je však německá společnost způsobilá nabývat majetku,

³¹ Směnný kurz se pohyboval dle údajů ČNB v 1. čtvrtletí okolo 24,50 Kč za 1 EUR

práv a povinností, nejen v omezené míře a ve vztahu k nutným úkonům směřujícím ke vzniku společnosti. Takováto vznikající společnost se poté (než je zapsána do obchodního rejstříku) musí označovat jako tzv. *vznikající společnost s ručením omezeným* a používat zkratku GmbH i. G. (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung in der Gründung(sphase)*).

Poslední zvláštností německé s. r. o. hodné zmínky je možnost vzniku tzv. *smíšených společností*. To znamená, že samotná GmbH se může jako právnická osoba stát společníkem ve veřejné obchodní společnosti, oproti české úpravě, která umožňuje stát se společníkem v. o. s. pouze osobě fyzické, a kdy GmbH coby její společník ručí za závazky pouze v omezené míře. Na stejném principu funguje rovněž smíšená komanditní společnost (*GmbH & Co. KG*), kdy komanditista, který je právnickou osobou ve formě GmbH, neručí opět za závazky takové společnosti neomezeně.

8.2. Povaha stanov

Volbu cizí právní úpravy, která měla být předmětem komparace s naším právním systémem, ve svém počátku ovlivnila chyba v překladu. Předběžným studiem německého *GmbH* bylo možno vytýčit pojmy: *die Gesellschaftsvertrag* (společenská smlouva) a *die Satzung* (stanovy). Ve své podstatě tak došlo k nezáměrné podobě institutů, která vedla k domnění, že princip právní úpravy společnosti dvojím způsobem u české i německé s. r. o. bude v jistých ohledech podobný.

Hlubším rozbořením problematiky německé úpravy jsem však došel k závěru, že *GmbH* nikterak explicitně nerozlišuje mezi společenskou smlouvou (zakladatelskou listinou) samotnou a stanovami coby svébytným vnitřním organizačním řádem společnosti, který by měl být závislý na společenské smlouvě. Oba pojmy užívá literatura jako synonyma, přestože stanovy (*Satzung*) mají patrně užší význam. V rámci české i německé úpravy rozlišujeme s. r. o. s jedním společníkem nebo společníky vícero. Pojmově tak rozlišujeme u zcela totožného institutu mezi společenskou smlouvou (vícestranná smlouva) a zakladatelskou listinou. „*Pro GmbH s vícero společníky je tedy logické chápat základní dokument společenskou smlouvou, avšak u společností s jedním společníkem pouze za stanovy.*“³² Lze se setkat ale i s odlišným způsobem argumentace a přístupem k chápání pojmového rozdílu mezi společenskou smlouvou a stanovami. *Právní teorie v procesu založení společnosti spatřuje dva základní znaky*³³. Tím prvním je existence vůle k založení společnosti

³² Dannecker, G., Michalski, L., Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH-Gesetz), München:Beck 2002, s. 215

³³ Lutter, M., Hommelhoff, P., GmbH-Gesetz:Kommentar – 14. nebaarb. und. erw. Aufl., Köln, O. Schmidt 1995, s. 17

společníky(em) projevená zákonem předepsaným způsobem. Druhým znakem je úprava základních náležitostí stanovených v § 3 *GmbHG*, tedy firmy, sídla, předmětu podnikání, základního kapitálu a výši vkladu jednotlivých společníků. Stejně tak je společenská smlouva vyjádřením vzájemných práv a povinností, jak mezi společníky navzájem, tak i vůči společnosti. Soudím tak, že stanovy (*Satzung*) „jsou výrazem pro smlouvu, základního pramene práva dotyčné společnosti za dobu jejího trvání, resp. po jejím vzniku“³⁴. První tezi to dle mého do jisté míry potvrzuje, neboť při zakládání společnosti jediným společníkem absentuje první znak, zásadní pro založení společnosti *jednota* vůle.

Důkazem praktické zaměnitelnosti pojmů je také např. § 53 *GmbHG*, který popisuje mechanismus změny stanov. Ustanovení dotyčného paragrafu je nadepsáno: *Form der Satzungsänderung*, tedy *způsob změny stanov*. V odstavci prvním, citovaného ustanovení je však užito termínu *společenské smlouvy*: „*Eine Abänderung des Gesellschaftsvertrags kann nur durch Beschluß der Gesellschafter erfolgen.*“ Se změnou jiného dokumentu se však již v ustanovení setkat nelze. I proto zde budou nadále používány oba termíny coby synonyma.

Německý zakladatelský dokument s sebou nese jednu zvláštnost. Tou je vydání vzorových stanov přílohou *GmbHG*, jde tu o podobný princip, jakým se u nás vydávají vzorové stanovy pro společenství vlastníků bytových jednotek. Úprava dokumentu je čistě dispozitivní povahy a jeho použití taktéž, neboť náležitosti stanov taxativně vypočítává *GmbHG* v ustanovení § 3. Zákonodárce tak nepochybně učinil krok k racionalizaci a snadnějšímu založení společnosti. Dále

³⁴ Rozh. Spolkového soudního dvora ze dne 8. února 2010, zp. zn. II ZR 94/08

patrně není potřeba se náležitostmi stanov zabývat, protože v podstatném se od české úpravy takřka neliší. I přes stáří zákona *GmbHG*, který byl podroben několikerým novelizacím, se mu nedá upřít přímost, věcnost a vnitřní konzistence, kterou, jak pevně doufám, přinese nový český zákon o obchodních korporacích.

9. Úprava s. r. o. v Rakousku

Stejně jako ve Spolkové republice Německo, je v rakouském právu upravena společnost s ručením omezením dvěma zákony. Jednak se do roku 2007 jednalo o obecný obchodní zákoník, *Handelsgesetzbuch (HGB)*, který byl nahrazen rozsáhlou novelou a přejmenován na zákoník podnikatelský (pozn. jiné synonymum pro přesnější překlad do češtiny patrně zvolit nelze) *Unternehmensgesetzbuch (UGB)*. Společnost s ručením omezením samotná je upravena v rámci speciálního předpisu, zákonem o společnostech s ručením omezeným (*GmbHG*).

V otázce vlastní úpravy statutu společnosti a zakladatelským dokumentem, hraje roli výhradně společenská smlouva³⁵, která musí být vyhotovena ve formě notářského zápisu. V případě, že je společnost koncipována jako společnost o jediném společníku, pojmenovává rakouská úprava zakladatelský dokument jako *Erklärung über die Errichtung der Gesellschaft*, což by se dalo přeložit jako osvědčení o založení společnosti. Zmínky o stanovách nebo jiných instrumentech směřujících k úpravě vlastních

³⁵ Reich-Rohrwig, J., *Das österreichische GmbH-Recht: in systematischen Dartstellung*, 2. Aflage, Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung 1997, s. 357

organizačních záležitostí rakouská právní úprava rovněž neobsahuje.

Zajímavou nuancí, která až úplně nesouvisí se stanovami, je obligatornost zřízení dozorčí rady u rakouské s. r. o. V české praxi je přítomnost stanov nebo dozorčí rady u s. r. o. poměrně vzácným jevem. Rakouská úprava však zřízení dozorčí rady (*Aufsichtsrat*) předepisuje za předpokladu, že základní kapitál společnosti překročí 70 tis., EUR, existuje 50 a více společníků, má-li společnost více než 300 zaměstnanců, nebo pakliže tak říkají stanovy (*Satzung*), ovšem zde opět platí stejný princip jako u německé úpravy, kde je střídavě užíváno (doslovně česky přeloženo) termínu stanov, které zahrnují jak formu společenské smlouvy či osvědčení o založení společnosti. Nutno podotknout, že jsem nenašel systém, dle kterého je v zákoně použit právě ten který termín.

10. Úprava stanov s. r. o. na Slovensku

V rámci hledání podobného principu či naopak odlišného v otázce úpravy záležitostí s. r. o. dokumentem nižší právní síly, jsem zařadil úpravu obchodního zákoníku Slovenské republiky až na poslední místo. Vzhledem ke společnému právnímu systému před rozpadem Federace, platil na slovenském území rovněž „náš“ federální obchodní zákoník, z. č. 513/1991 Sb., který byl recipován do právního řádu samostatné Slovenské republiky, kde figuruje pod stejným číslem zákona. Ačkoli od roku 1993 prošel slovenský předpis četnými změnami (pozn. nikoli však v takové míře jako český), ustanovení jeho § 110 odst. 2 zůstalo beze změn v původním znění, ani se jej žádná z novelizací nikterak nedotkla

tak, jak tomu bylo např. u nás zmiňovanou novelou zákona č. 370/2000 Sb.

11. S. r. o. a návrh zákona o obchodních korporacích

Na samém počátku práce jsem se v krátkosti zmínil o historickém procesu vývoje společnosti s ručením omezeným v sousedních zemích i v tuzemsku. V následujících řádcích se pokusím postihnout možný budoucí vývoj českého práva s ohledem na s. r. o. a zvolenou problematiku stanov.

11.1. Obecně

V současné době vrcholí iniciativa k přijetí nového zákona o obchodních společnostech a družstvech (obchodních korporacích). Obchodní právo jakožto odvětví práva soukromého je momentálně upraveno ve dvou zásadních normách tedy zákoníkem obchodním coby *lex specialis* a zákoníkem občanským *lex generalis*. Nicméně současná úprava vykazuje mnoho duplicit, formalismů a přináší s sebou řadu otázek, které nepříspěívají, přístupnosti obchodního práva jeho jasnosti a tím i k právní jistotě adresátů, jejichž okruh práv a povinností reguluje.

Stávající obchodní kodex vznikl na pozadí společenskopolitických změn a přerodu rigidního státem plánovaného hospodářství. Jedním z faktorů, který se promítnul na vytvoření nestabilního podloží současného obchodního práva, byla nesystematičnost a překotnost, s jakou byl zákoník zpracován. Jednak se zákonodárcům nepodařilo

zcela se odpoutat od principů, které obsahovala předchozí úprava hospodářského zákoníku. Dále se snažil o kodexiální úpravu kompletní oblasti obchodního práva. Ve finále tak vznikla např. dvojí úprava obligačního práva. *„Na vině však není vzniknuvší obchodní zákoník samotný, ale také neschopnost reagovat na změny situace samotným občanským zákoníkem. Důsledkem se tedy stalo partikularizace právního myšlení s faktickým vnímáním obchodněprávní materie coby vlastního odvětví.“*³⁶

Trend navrhovaného zákona jde však zcela odlišným směrem. Ve výsledku tak bude obchodní právo vycházet ze subsidiarity občanského zákoníku, který je rovněž nově zpracován a probíhá legislativní procedurou. Výsledný efekt se tak dostaví v podobě střídavější úpravy obchodního práva. Problematickou vlastností současné klíčové obchodněprávní normy je jeho nesystematická úprava a použití mnohde až několikanásobných odkazů. Snahou iniciátorů nové úpravy bylo i tento problém odstranit a při tvorbě struktury co nejvíce užívat jasné a pro celý zákon stejné terminologie. Změn doznalo i paragrafové znění, které bude mít podobu kratších a věcnějších ustanovení. Přiblíží se tak např. zmiňované německé úpravě *GmbHG*, která se jeví zcela paradoxně srozumitelněji v cizím jazyce než některá úprava *ObchZ* v jazyce mateřském (např. § 131 *ObchZ*). Konečně posledním, nicméně nikoliv nejméně důležitým důvodem pro novou úpravu obchodního práva, byla postupná integrace České republiky do evropských struktur, na které však reagoval stávající obchodní zákoník vždy pozdě a ne zcela přesně. Např. novelou zákonem č. 370/2000 *Sb.*, která transponovala směrnice ES nad jejich vlastní

³⁶ Důvodová zpráva k návrhu zákona o obchodních korporacích, Obecní část, s. 178

rámec a úpravu obchodněprávních záležitostí v mnohém formalizovala a zpřísnila.

11.2. Změny právní úpravy s. r. o.

Co se týče samotné nové úpravy společností s ručením omezeným zákonem o obchodních korporacích, tak ten přináší několik novinek. Předně tak základní kapitál společnosti ztrácí svou garanční funkci, jelikož je minimální výše vkladu určena 1 Kč. Z hlediska praktického to nepřináší oproti současnému stavu významný rozdíl než ten, že je tato možnost výslovně deklarována. I v současném pojetí s. r. o. není výše základního kapitálu společnosti, který je zapisován do obchodního rejstříku, garantem solventnosti. Jednak u současného modelu musí být základní kapitál splacen u společností s jediným společníkem už před podáním návrhu na vklad do obchodního rejstříku, nicméně po vzniku společnosti samotné žádná norma neupravuje, že by výše zapisovaného základního kapitálu společnosti měla být po dobu existence společnosti deponována pro případ plnění svých závazků. Nově se kladen důraz spíše na jiné instituty jako např. test insolvence, kdy se vyplácené prostředky společnosti podrobují proceduře upravené § 3 *InsZ*. Dalšími prostředky, kterými lze posílit důvěru v subjekt a jeho vlastní garanci na venek je přísnější úprava správy záležitostí samotné společnosti. Změn dozná účast na společnosti ve formě podílů. Zcela nově oproti stávající úpravě bude umožněno společníkovi, aby měl ve společnosti vícero podílů stejného nebo různého druhu.

Pokud se týká úpravy základních statutárních dokumentů, dojde zde patrně k několikerým změnám. Předně budoucí úprava počítá pouze s termínem společenská smlouva nebo zakladatelská listina. Tím pádem dojde ke sjednocení terminologie pro základní zřizovací dokumenty všech obchodních společností a družstva. V současné době se každá taková *ad hoc* smlouva jmenuje jinak a nese s sebou i jiné obligatorní náležitosti. S touto úpravou se počítá v § 8 navrhovaného zákona. Nově jsou zde upraveny také formy listin, které se obligatorně při ustavování společností ověřují. Odlišena jsou družstva, která společenskou smlouvu (dříve *stanovy*) schvalují ustavující schůzí. Jinak je pro příště formulována forma ověření listiny. Současná úprava stanovuje společností, že jejich základní dokumenty musejí být pořízeny ve formě notářského zápisu, nový zákon však operuje s pouhým termínem *veřejné listiny*, ve které musí být vyhotovena.

Dle mého názoru zde shledat hned jeden problém, pokud nebude specifikován požadavek na samotnou formu veřejné listiny. V současné době totiž není jasné, co se míní pro účely založení společnosti veřejnou listinou. Jednak je definice veřejné listiny upravena hned v několika právních předpisech jako např. v § 134 OSŘ nebo § 53 odst. 3 správního řádu. Otázkou tak je, zda pořízení zakladatelské listiny obchodní společnosti opatřené vidimační doložkou obecního úřadu nebo České pošty bude forma účelu dostačující. Můžeme však vyjít z konstrukce § 80a NotŘ, který upravuje postup notáře v otázkách osvědčení vzniku společnosti, a to za předpokladu, že je vypravení notářského zápisu pro určitou skutečnost obligatorní, dle stávajícího ObchZ je forma notářského zápisu stanovena explicitně, nebo musí být notářský zápis vypraven tehdy, pokud se jedná o zápis do veřejného rejstříku.

Pokud se jedná o explicitní zmocnění úpravy vlastního organizačního řádu, tedy stanovami, hledali bychom v nové úpravě již marně. Autoři tedy sjednotili terminologicky podobu zřizovacích dokumentů a na možnost úpravy jiným dokumentem organizačního charakteru již zákon nepamatuje. Vyjdeme-li opět ze zásady „*co není zakázáno, je povolené*“, můžeme dospět k názoru, že společnost k určení určitých vnitřních záležitostí může stanovy nebo jiný inominátní dokument přijmout, nicméně nově neexistuje norma, která by úpravu těch kterých záležitostí na dokument nižší právní síly delegovala. V tomto případě organizační řád společnosti bude muset obsahovat materii, která jednak není svěřena do kompetence společenské smlouvy a zároveň ji lze s ohledem na ostatní platné právo tímto „slabším“ dokumentem upravit.

12. Závěr

Cílem této práce bylo postihnout problematiku stanov společnosti s ručením omezeným, která je nejen v tuzemsku ale i v ostatních sousedících zemích s Českou republikou jakožto jedním z nejrozšířenějších forem podnikatelské právnické osoby. Úprava základních záležitostí ve dvou dokumentech není rozhodně standardním řešením. Nepočítá s ním ani jiný druh obchodní společnosti v rámci našeho obchodního práva a do budoucna tento koncept již připravovaný zákon o obchodních korporacích zcela opouští.

Co do komparace s ostatními formami obchodních společností, které operují termínem stanovy, lze tvrdit, že se vždy jedná o právní úkon, a to smlouvu *sui generis*. Vždy v konkrétním případě se dá

hodnotit dle důležitosti dokumentu, a to dle právní síly dokumentu. Nejmenší význam tedy stanovy nabývají ve společnosti s ručením omezeným, což je dáno především svojí fakultativní povahou. Více se jim zákon nevěnuje, zcela tedy chybí výčet jejich náležitostí, pouze se dají dovodit náležitosti formy (notářský zápis o změně apod.) z ustanovení ostatních.

Naopak stanovy u akciové společnosti mají klíčový – obligatorní význam. Povinně musejí být přiloženy ke zřizovacímu dokumentu – zakladatelské smlouvě a po vlastním založení akciové společnosti přebírají roli zásadního dokumentu, kterým se upravují práva a povinnosti mezi akcionáři a orgány a. s, přičemž původní společenská smlouva klesá na významu, tzv. „se zkonsumuje“³⁷.

Nejzásadnější vliv mají stanovy na vznik a existenci družstev. Jednak z toho důvodu, že jsou jediným zakladatelským dokumentem samy o sobě a po vlastním založení družstva se jeho právní poměry a vztahy družstevníků, orgánů družstva a ostatních osob řídí právě a jen podle nich.

Stávající obchodní zákoník užívá termínu stanov u třech typů obchodních společností. Problémem však je bohužel fakt, že u každého typu společnosti stanovy nabývají diametrálně odlišného významu pro fungování společnosti samotné. Vzhledem k navrhované změně zákona (viz výše), lze do budoucna očekávat odbouráním dvojstupňovitostí úpravy vnitřních záležitostí v rámci společností s ručením omezením výrazný posun k terminologické a tím pádem i teoretické čistotě právního rámce pro jednotlivé typy společností.

³⁷ Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P. a kol., Kurs obchodního práva. Obchodní závazky, 4. vydání, C.H. Beck, Praha 2007, s. 13

Současná právní úprava stanov činí stanovy s. r. o. poměrně nejasným institutem úpravy organizačních záležitostí společnosti. Jednak jim fakultativní okruh úpravy vypočítává příkladmo, na straně druhé přílišný prostor pro úpravu těch opravdu základních aspektů statusu společnosti s ručením neposkytuje. Není proto divu, že společnost s ručením omezením, která se rozhodne upravit svá práva povinnosti a organizační strukturu, je spíše vzácnou výjimkou, svědčící o ne zcela nezbytné úpravě dvěma dokumenty.

Z pohledu mechanismů, které existenci stanov při vlastním vzniku, vývoji a zániku provázejí, lze prakticky stejného účelu dosáhnout úpravou v samotné společenské smlouvě, ovšem pakliže je obsah výlučně svěřen zakladatelské smlouvě nebo stanovám. Pokud nikoli, nic nebrání společnosti zakotvit si organizační řád a jiné záležitosti jiným aktem např. ve formě *ad hoc* inominátní smlouvy. Dalším z faktorů, který mluví v neprospěch zřizování stanov v rám s. r. o., je ekonomický. Každá změna stanov musí být realizována ve formě notářského zápisu a posléze založena do sbírky listin u příslušného rejstříkového soudu. Pokud uvážíme, že soudní poplatek za podání návrhu na změnu v obchodním rejstříku se zákonem č. 227/2009 Sb. zvýšil na 2 000 Kč a minimálně 3 000 Kč bez příslušné DPH, za úkon notáře, pokud u něj nelze určit tarifní hodnotu³⁸. Do dalších nákladů je více než nutno zahrnout i právní pomoc, neboť zachování konzistence a souladnosti mezi stanovami samotnými a společenskou smlouvou, nebo stanovami a zákonem, považuji za velice problematický úkol. Poslední externalitou, která by měla spíše odradit od užití stanov coby sekundárního dokumentu, je časová náročnost celého procesu jejich změn či rušení v poměru

³⁸ Příloha k vyhlášce č. 196/2001 Sb, položka B, odst. 1 písm. a)

s alternativní úpravou jinými mechanismy (*u essentialia accidentalia*). Poslední nevýhodou, která však nevázne na společnostech samých, je rovněž někdy poněkud odlišná praxe rejstříkových soudů, kde mnohdy dochází k rozdílům v nárocích na obsahovou a dokladovou část návrhů.

V otázce srovnání naší zákonné úpravy s úpravou cizí jsem si záměrně vybral německý zákon o společnostech s ručením omezeným, jakožto východisko pro většinu pozdějších kontinentálních úprav, nicméně ani tam se mně nepodařilo najít podobný mechanismus a dvoustupňovost. Stejně výsledky přinesla komparace s rakouským právním řádem a očekávaná obdoba úpravy v právu Slovenské republiky. Na druhou stranu současná úprava nikterak zásadní právní problémy zřejmě ani nepředstavuje, neboť činnost soudů se spíše zabývá problémy, které stanoví činí u společností, kde figurují jako základní statutární dokument.

13. Cizojazyčné resumé

Der Sinn dieser Arbeit war Abhandlung über Grunddokumente von Gesellschaft mit beschränkter Haftung, die sehr erweiterte bei uns und in ganz weite Europa ist. Die Regelung gesellschaftlichen Grundlagen durch zwei Dokumenten ist nicht gewöhnlich. Erstens können die andere tschechische Gesellschaften dieses Modell nicht und die Änderung von Gesellschaftsrecht wird in der Zukunft diese Abnormalität entfernen.

Heutige Regelung tut die Satzung der GmbH (in die tschechische Form) sehr unklar. Die Grenze möglicher Benützer wurden nur beispielweise eingestellt, trotzdem die Regelung bietet die grössere Möglichkeit für Applikation nicht an. Kein Wunder, dass die Regelung von der Satzung in der Tschechische Republik sehr selten ist und es zeugt von Entbehrlichkeit zweistufige Regelung die Mechanismen, die Entstehung, Änderung und Untergang begleitet, sagen von Gleichheit aus. Man kann den Sinn der Gestaltung durch selbe Gesellschaftsvertrag erfüllen. Bei der Bearbeitung dieses Thema habe ich gerade die deutsche Regelung von Gesellschaften mit beschränkter Haftung ausgewählt, weil die war am Ende der 19. Jahrhundert die erste, und dieses Gesetz ist der Muster für die Mehrheit der europäischen Länder geworden. Trotzdem auch dieses Gesetz fasste keine Ähnlichkeit um, wo ich die Inspiration schöpfen könnte.

Am Ende muss ich zugeben, dass unsere zweistufige Regelung die Problemen trotz seiner eigenen Schwierigkeiten nicht tut, weil man die Satzung als Statusregel nicht benutzt. Alles in allem die Rechtsprechung von diesem Thema schwiegt und die Streitigkeiten werden nur in der theoretischen Ebene geführt.

14. Seznam použité literatury

- Dannecker, G., Michalski, L., Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH-Gesetz), München: Beck 2002
- Dědič, J., Společnost s ručením omezeným: z právního a účetního pohledu, Praha: Polygon 1999
- Dědič, J., Akciové společnosti, 6. přeprac. vydání Praha C.H. Beck 2007
- Dvořák, T., Akciová společnost a Evropská společnost, Praha: ASPI 2005
- Dvořák T., Společnost s ručením omezeným, Praha: ASPI 2008
- Dvořák, T., Společnost s ručením omezeným: komplexní pohled na s. r. o., Praha: ASPI 2002
- Eliáš, K., Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé, Praha C.H. Beck 2005
- Holejšovský, J., Římalová, O., Družstva, Praha: Beck 1999
- Knapp, V., Teorie práva, Praha: C.H. Beck 1995
- Lutter, M., Hommelhoff, P., GmbH-Gesetz: Kommentar – 14. nebaarb. und. erw. Aufl., Köln, O. Schmidt 1995
- Reich-Rohrwig, J., Das österreichische GmbH-Recht: in systematischen Darstellung, 2. Auflage, Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung 1997
- Škárová, M. a kol., občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, 4. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Linde 2009
- Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol., Obchodní zákoník, komentář, 12. vydání, Praha: C.H. Beck 2009
- Švestka, J. a kol., Občanský zákoník: komentář, 2. dopl. vyd., Praha: C.H. Beck 2009

- Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 5. aktualiz. vydání, Praha: Linde 2008
- Trna, P., Vliv soutěžení národních právních řádů "forum shopping" na právní úpravu společnosti s ručením omezeným, Diplomová práce, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno 2010

Odborná periodika

- Hejda, J., Stanovy obchodních společností, Právní rádce, č. 10, r. 2004, Praha 2004
- Dvořák, T., Stanovy družstva, Ad Notam, č. 5, r. 2002, Praha 2002
- Eliáš, K., Otázka formy při tvorbě vůle společnosti s ručením omezeným jejím nejvyšším orgánem, Ad Notam, č. 2., r. 1997, Praha 1997

Internetové zdroje

- Bundesministerium der Justiz, Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG), [online], dostupné [12.4.2011] z: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gmbhg/gesamt.pdf>
- Důvodová zpráva k návrhu zákona o obchodních korporacích, [online], dostupné [25.5.2011] z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/tiny-mce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich_2011.pdf